

سیمایین وی و ئالیین راستی و خه‌یالی تیدا. ژبو به‌رسفدانا وان پرسین ئەڤ ڤه‌کۆلینه دئازرینت وه‌کو: ئەری بیافی راستی و خه‌یالی د ڤی تیکستییدا چهنده؟ ئالیین راستی تیدا چنه؟ میژوویه یان راستیین که‌سوکینه؟ بوچی تیکست ب رۆمان هاتیه پۆلین کرن؟ ئەری ناسنامه‌یا سندوقا ره‌ش چیه و پتر به‌ره‌ڤ چ رانر دجت؟ مه میتودا شروڤه‌کاری بکارئینایه ئەوژی ب مفا وه‌رگرتن ژ بوچوونین ره‌خه‌یی یین گریڤای رۆمانی و سیمما و بنه‌مایین وی و ژیاننامی و ژانرین دی یین نیزیك. دیسان مفا ژ تیگه‌هی تیکه‌لبوونا ژانران هاتیه‌وه‌رگرتن.

ئەڤ ڤه‌کۆلینه ژبلی پوخته ب هه‌ر سی زمانان کوردی و عه‌ره‌بی و ئنگلیزی و پیسه‌کی ژ چوارته‌وه‌رین سه‌ره‌کی پیکده‌یت. ته‌وه‌ری ئیکی ب نافونیشان "تیگه‌هی ژیانناما خودی"، به‌لی ته‌وه‌ری دوی ب نافی "ژانرین نیزیکی ژیانناما خودی"، ته‌وه‌ری سیی ب نافی "رۆمان و ژیاننامه‌یا خودی" یه، به‌لی پشکا داوی ب نافونیشان "سندوقا ره‌ش دناقبه‌را راستی و خه‌یالییدا" یه.

1- تیگه‌هی ژیانناما خودی

ئه‌گه‌ر باسی ژیاننامی بکن دی ديار بت کو هونه‌ره‌که، ئەده‌بی ب میژووویڤه‌ گریڤدت و هه‌رده‌م بو چیرۆکین هونه‌ری ژیده‌ره‌کی گرنگی ته‌کنیکین ڤه‌گیڕانی بوویه (1). ب دیتنا باختینی ژیاننامه یان ژیانناما خودی "ئاکو سالوخذانا ژیانی ئەو ڤورمی نیزیکی گونجاییه، ئەوی مروڤ تیدا

دشیت خودی خوه بکت بابه‌تی، ب ڤی چهندی ژيانا وی هونه‌رییه (2). به‌لی ئەگه‌ر پیناسه‌یه‌کا ئەده‌بی بو ژیاننامی ده‌ستیشانبکن، دی بیژن "جۆره‌کی ئەده‌بییه، ڤه‌دیتنا میژوویی و ل دویشچوونا چیرۆکی کۆم دکت، و مه‌ره‌م ژی ڤه‌کۆلینا ژيانا که‌سه‌کی ژ که‌سان و کیشانان وینه‌یه‌کی هویر بو که‌سایه‌تیا وی دکت" (3). دڤی بیاشیدا ژیاننامی دوو جۆر هه‌نه، ژیانناما که‌سه‌کی، ئەو ژی که‌فتنه‌ و مه‌ره‌م ژی ئەوه ده‌می که‌سه‌ک ده‌باره‌ی که‌سه‌کی دی بنقیست. چ که‌سایه‌تیه‌کا دیروکی یان ژی ژ سسه‌رده‌می نوی بت (4). جۆری دوی ب ژیانناما خودی ده‌یتنه‌ناکرن. بوچوونین جودا ده‌باره‌ی هه‌بوونا ڤی ژانری هه‌نه. ب دیتنا هه‌نده‌کان ئەڤه دیافی ئەده‌بی و هونه‌ریدا نوییه "ئاکو وه‌کو نویترین ژانرا ئەده‌بی ده‌ژمیرون. به‌لی هه‌نده‌کین دی بنه‌مایین وی بو سه‌رده‌مین یونانیینه‌کشن و گه‌ش دزڤرینن (5). هه‌ر چهنده (جورج مش) د وی باوه‌رییدا یه کو یه‌که‌م جار ل یونانی ل چه‌رخین چواری و پیسجی به‌ری زاینی پهدابووویه (6)، به‌لی پهدابووونا زارافی "ژیاننامه" بو جارا ئیکی دزڤرت ده‌ستپیکا چه‌رخنی نوزدی د ڤه‌ره‌نگا ئوکسفورد یا ئنگلیزییدا، ئەو ژی ل سالا (1809) ی بوویه (7). هه‌رچهنده هه‌ر ژ ده‌ستپیکا پهدابووونا وی، چهند پیناسه بو هاتینه‌دانان، به‌لی ب راستی چ پیناسین هه‌مه‌لایه‌ن و رون نه‌بووینه، دبت ئەگه‌ری ڤی چهندی بو وی ب خوه بزڤرت کو جۆره‌کی نهرمه و گریڤای گه‌له‌ک جۆرین دییه (8)، بو نمونه

قەسیدە یان گۆتارا وی فەلسەفی بت، تیدا
 نقیسەر هزرین خوہ پێشکیش دکت، و هەستیت
 خوہ وینە دکت، ئەو ژى ب رەنگەك فەشارتی یان
 ئاشکرا" (14). د پیناسەیه‌کا دیبا فی جورى
 ئەدەبیدا (مُجَدِّ التَّوَجِّي) دبیژت: "چیرۆکین نقیسەر
 تیدا بارودوخى خوہ پێشکیش دکت، ئەو
 ئاستەنگ و ئاریشەیین توش بووی. هەولددت
 رویدانان ل دویش دەمی و گرنگی پێشکیش
 بکت، ب تنى ئەو تشتى وی دقیت دبیژت و یی
 وی دقیت ل دور خەلکی دەربارەى وی رون
 بکت" (15). ژ فان پیناسەیین ل سەرى خويا دبت
 کو پیناسەیه‌کا ئیکانە و هەمەلایەن بو فی جورى
 نینە، بەلى هەمی پیناسە دەربرینی ژ هەمان تیگەه
 دکن، ئەوژى ژانرەکا ئەدەبیه ب پەخشانی
 دەیتە نقیسین، دانەرى وی رادبت ب فەگپران
 ژيانا خوہ یا چووی و پتر داکوکی ل رویدانین
 گرنگ دکەت ل دویش ریکخستنا دەمی و
 دشیب ب تنى وی بیژت یا وی دقیت. ب فی
 چەندی هەدەك بنەما هەنە ب ریکا وان ئەم فی
 جورىدنیا سن و ژ جورین دی جودا دکن.

تشتى ئەف جورە پى دەیتە جودا کرن، هەولا ویه
 ژ بو هەستیکرنا تەمام بو وی ژيانا بورى یان
 نقیسەر تیدا ژیاى. ب گشتى ئەف جورە وه کو
 بەلگەنامەیه‌کیه، خودان دزفریتە ژيانا بورى،
 قوناغین زاروکینین و گەنجاتی، نەخاسەه قوناغین
 ژيانا وی یین گرنگیه‌کا تاییهت ل دەف هەى و د
 بێردانکا ویدا ماین د فەژینتەفە (16). هەروهسا
 گرنگترین بنەمایین ژياناما خودی یین یی

ئیک ژ پیناسەیین وی ئەوه کو "ژانرەکا ئەدەبیا
 پەخشانکیا فەگپرانکیه. دانەرى وی رادبت ب
 وینە کرنا ژيانا خوہ یا تاییهت" (9). هەروهسا
 رەخنەگرى فەرەنسى (فیلیب لوجون) ژياناما
 خودی پیناسە دکت کو "چیرۆکەکا فەگپرانکیا
 پەخشانکیه، تیدا کەسەك ب فەگپران چیرۆکا
 هەبوونا خوہ یا تاییهت رادبت، ئەو ژى دەمی
 داکوکی ل هەبوونا خوہ یا تاییهت دکت،
 نەخاسەه میژوویا کەسایه‌تیا خوہ" (10). ل دویش
 پیناسەیا لوجونی سیمایین ژياناما خودی وه کو
 ژانر ئەفەنە: ژ ئالیی فورمی زمانیفە چیرۆکا
 فەگپرانکیه، هەروهسا ژ ئالیی نافەرۆکیفە ژيانا
 تاکیه و میژوویا خودیه، بەلى ژ ئالیی
 نقیسەریفە، نقیسەر – ئەوی نافى وی ئامازە بو
 کەسەکی راستەقینە – و فەگپر ئیکن. دیسان
 وه کو فەگپر ژى، فەگپر و کەسایه‌تیا سەرەکی
 کو چیرۆکی فەدگەرپنت ئیکن (11). د پیناسەیه‌کا
 دیدا دەیت "وهرگپران ژيانا مروّفه‌کیه وه کو ئەو
 دبیت، تیدا دەربرین ژ چالاکیا هزری و
 هەروهسا یا پراکتیکی دژيانا مروّفیدا دبیت، ئەو
 ژى ب ریکا چالاکیا زمانغانی. ب فی چەندی
 ژيانامە دبیت چیرۆک کو ژيانى بو یین دی
 دبیزت" (12). دپیناسەیه‌کا دیدا بو ژياناما خودی
 دەیت "فەگپران ژيانا نقیسەرى ب پینوسی وی
 ب خوہ، ئەو ژى ل دور رابردووی وی یه ب
 فەگپرانەکا بەردەوام" (13). ب دیتنا (یعنی العید)
 دبت ژياناما خودی ب فی رەنگی بهیتە پیناسە کرنا
 کو "کارەکی ئەدەبیه، دبت رۆمانا وی یان

میژوویا فی جوړی و گرنگیدان ب نفیسینا وی دغه‌گه‌رت بۆ ده‌سپیکه‌ چهرخی هه‌قدی (18).
 روژانه "ژانپه‌کی" نه‌ده‌بییه‌ تیدا فه‌گیران ب ناڤی
 که‌سی ناخفتنکه‌ری، کو ب شیوه‌یی تومارکرنین
 روژانه‌ نه‌و دیروکا نه‌وی ل گهل دهیته‌ تومارکرن.
 ئیک ژ سالوخته‌تیرروژانان نه‌وه‌ یا پره‌ ژ راستیی،
 چونکو تشتی رویددت یان چیبیت ده‌ملده‌ست
 دهیته‌ تومارکرن. باراپتر روژانه‌ به‌حسی رویدانین
 ژیانی بین تایه‌ت دکه‌ت، ب ره‌نگه‌کی
 مۆنولوگیه‌" (19). روژانه‌ دهیته‌ هژمارتن وه‌کو
 "توماره‌کا سه‌ربورا یا روژانه‌، ب تایه‌ت پاراستنا
 ژيانا که‌سی، بی ل به‌رچاڤوه‌رگرتنا ی پیشکه‌ڤشنا
 لاسایا نمونه‌یه‌کی تایه‌ت، دکت، یان
 په‌یوه‌ندیپیکرنا چیرۆکی، یان لقینا درامی به‌ره‌ڤ
 کوپیتکه‌کی. ب ریکا وان نفیسهر هنده‌ک هویرین
 ورد خویا دکت و به‌ره‌ڤ کویراتی و شوڤه‌کرنیڤه
 دبت" (20).

نه‌گه‌ر نه‌م جوداهی و وه‌گه‌ه‌ڤیان دناقبه‌را
 روژانه‌ و ژیاننامیدا ده‌ستیشان بکه‌ن، دی بۆ مه
 دیاربت هه‌ردو وه‌که‌ه‌ڤن چونکو هه‌ردوو تشتی
 گریدای ژیاناما که‌سه‌کی فه‌دگیرن، به‌لی جوداهی
 دناقبه‌را واندا نه‌وه‌ کو روژانه‌ ته‌رزه‌کی هونه‌ری
 په‌یره‌ و ناکت، هه‌روه‌سا پیگیری ب مه‌رجین
 هونه‌رین ژیانامی ناکت، چونکو مه‌رج نینه
 پیگیری ب شیوازه‌کی نه‌ده‌بی سهرنجراکیش
 بکت (21).

که‌واته‌ روژانه‌ وه‌کو ژانپه‌ک نه‌ده‌بی
 سه‌ره‌ده‌ری ل گهل دهیته‌کرن به‌لی نه‌ مه‌رچه‌ وه‌کو

دهیته‌نیاسین گریدانا گریه‌ه‌ستان، نه‌و ژی ب ریکا
 دانانا ناڤونیشانه‌کی لاوه‌کی بۆ دیارکرن ناسنامه‌یا
 وی یان هه‌بوونا ئامازه‌یین رون د به‌رپه‌رین
 ده‌سپیکیدا دیاردکن کو نفیسهر هه‌ر فه‌گیره‌ (17).
 ژ فی چه‌ندا بوری نه‌م دشین بیژن ژیاننامه‌ ب
 گشتی هونه‌ره‌که‌، و دهیته‌هژمارتن جوړه‌کی
 نه‌ده‌بی، فه‌دیتنا میژوویی و ل دوپچوونا چیرۆکی
 کۆم دکت، و مه‌ره‌م ژی فه‌کۆلینا ژيانا که‌سه‌کی
 ژ که‌سان و کیشانا وینه‌یه‌کی هویر بۆ که‌سایه‌تیا
 وی دکت. ژیانامی دوو جوړ هه‌نه‌، نه‌و ژی:
 ژیاناما که‌سه‌کی، ژیاناما خودی.

ژیاناما خودی پتر ب په‌خشان دهیته‌نفیسین،
 تیدا که‌سه‌ک ب فه‌گیرانا چیرۆکا هه‌بوونا خوه‌ یا
 تایه‌ت رادبت، سیمایین وی نه‌ون کو چیرۆکا
 فه‌گیرانکیه‌، هه‌روه‌سا ژيانا تاکیه‌ و میژوویا
 خودیه‌. نفیسهر ژی نه‌وی ناڤی وی ئامازه‌ بۆ
 که‌سه‌کی راسته‌قینه‌و فه‌گیر و که‌سایه‌تیا سه‌ره‌کی
 ئیکن. نه‌ڤ چه‌نده‌ژی ب ئاشکرای خویا به‌ه‌وژی
 د ناڤونیشانه‌کی لاوه‌کیدا بۆ خوانده‌ڤانی ناسنامه‌یا
 وی‌خویا دبت یان ب رونی‌دهیته‌ دیارکرن کو
 نفیسهر فه‌گیره‌.

2-ژانپن نیژیکی ژیاناما خودی

گه‌له‌ک جوړین نه‌ده‌بیین نیژیکی ژیاناما خودی
 هه‌نه‌، به‌لی د هه‌مان ده‌مدا ژی ژیک دجودانه‌.
 دبت نفیسهر ل ده‌می نفیسینا ژیاناما خودی
 پیدڤی وان جوړان بت و بکارینت، نه‌و ژی
 وه‌کو نه‌ڤین ل خواری:

1-2 روژانه‌:

ژی ئه‌وه کو ژياننامه پشتبه‌ستنی ب بیردانکی دکت، به‌لی بیرهاتن پتر پشتبه‌ستنی ب رویدانین میژوویی دکت (27).

ئانکول گهل نیژیکیا فی جوری بو ژياننامی، هر ئیککی تایبه‌تمندییا خوه هه‌یه ژ ئالییی جوری پیرانینان و چه‌وانییا پیشکی‌شکرنا وانقه.

3-2 نامه (الرسائل)

نامه ژ وان فورمانه یین نیژیکی ژيانناما خودی و نفیسه‌ر د نفیسینا ژيانناما خوه‌دا بکار دئیت. د فی بیافیدا مفایی نامی ئه‌وه ژ گه‌له‌ک ئالییانقه روناهییی د به‌ردت ل سه‌ر ژيانا خودانی خوه وه‌کو ئالییی ده‌رونی، هه‌لچوونی، دیسان هه‌ست و سۆزین وی دقوناغه‌کا تایبه‌تا ژيانا ویدا رون دکت (28). دشیاندايه نامی پیناسه بکن کو "هونه‌ری هه‌فیه‌یقینییه ب زمانی پینوسی ده‌رپینی ژ کاروبارین تللیه‌ت یان گشتی دکت و دپرانیا جاراندا گۆته‌کی بو که‌سه‌کی دیت ئاراسته دکت، هه‌تا کو ناقه‌روکا نامی داریژت یان ب هنده‌ک ریژین دیارکری ل دویف شیانین خوه‌یین خورستی بی سه‌نه‌تکاری رافه‌کرنا ره‌وشا خوه دکت" (29).

ژ فی چه‌ندی دیار دکت کو د نامه‌ییدا ئاراسته‌کون هه‌یه بو ئالییه‌کی به‌رامبه‌ر و پتر ناقه‌روک گریدای هه‌ستان و ده‌رونی نفیسه‌رییه.

4-2 بیرئینانا رۆژانه (المفکره الیومیه)

د فی جوریدا نفیسه‌ر پتر وان رویدانان تومار دکت یین گریدای وی پتر ژ گریدانا وان ب

ژياننامی خودان ئاسته‌کی ئه‌ده‌بی یی بلند بت. و هه‌روه‌سا یا پره ژ راستییان، چونکو توماره‌کا رۆژانه‌یه بو سه‌ربورین خودانی.

2-2 بیرهاتن/مژکرات

دبت بیرهاتن به‌ینه پیناسه‌کون کو "فه‌گیرانه‌کا نفیسییه یا وان رویدانین د ژيانا نفیسه‌ریدا رویدان، و وی رۆل تیدا هه‌بوو، جوداهییا وی ل گهل ژيانناما خودی ئه‌وه کو ئه‌و ب ره‌نگه‌کی هویر گریدای سه‌رده‌می و کاروبارین وی نه ئاماژی دکه‌ته هه‌می رویدانین میژوویی نفیسه‌ری دیتین یان پشکداری تیدا کرین یان ژ که‌سین هه‌فچه‌رخ گولی بووین و کارتیکرن ل ژيانا وی کرین" (22). دپیناسه‌یه‌کا ویدا هاتیه "جۆره‌کی ئه‌ده‌بی خودیه نفیسه‌ر ده‌راره‌ی ژيانا خوه یان ژيانا که‌سه‌کی دی یی دیار دنقیست" (23).

هه‌روه‌سا دبت به‌ینه‌پیناسه‌کون کو "ره‌نگه‌کی ئه‌ده‌بییه نفیسه‌ر تیدا رویدانین ژيانا خوه یا بوری ل جه‌ و ده‌مه‌کی تایبه‌ت تومار دکت" (24). وه‌سا دیاره‌ کو ئه‌و جۆره‌ گرنگی ب رویدانین ل دور نفیسه‌ری و ژ ده‌رته‌ی وی دده‌ت پتر ژ گرنگیدانی ب نفیسه‌ری ب خوه (25). دبت گه‌له‌ک جاران ب زه‌حه‌مت بت ژيانناما خودی و بیرهاتنان ژیک جودا بکن، به‌لی دی شین بیژن نفیسه‌رد ژیلنناما خودیدا پتر به‌حسی ژيانا خوه یا ناقه‌ویی دکت، لی دبیرهاتناندا به‌حسی وان رویدان دکت یین تیدا پشکداری کرین یان ژ ب چاقین خوه دیتین (26). جوداهییه‌کا دی دناقه‌ه‌را فان هه‌ر دوو جوری ئه‌ده‌بیدا هه‌یه، ئه‌و

گریدای هونه‌ری ژیاناما خودیه، تشتی رون درۆمانیدا ئەوه کو دشیاندايه نقيسه‌ر و فه‌گيری و كه‌سايه‌تيا سه‌ره‌کی ئيك بن، و ئەف چهنده وه دکت کو ئەف رۆمانه دبت ژياناما خودی بت. دیسان تشتی وه‌كه‌هف دنأبه‌را رۆمانی و ژياناما خودیدا پیدفیاتيا په‌یره‌و کرنا تهرزه‌کی هونه‌ری و شیوازه‌کی فه‌گيرانکی یی کو خوانده‌فانی هه‌تا دوماهیکي ب خوه‌فه‌ گريدت (34). هه‌ر چهنده (جورج مای) دانپیدانی دکت کو جودا کرن دنأبه‌را ژيانامه‌يا خودی و رۆمانیدا ئەسته‌مه، چونکو ته‌کنیک و ريکين دهربرنا هه‌ردوکان ئیکن (35)، به‌لی بئگومان جوداهي دنأبه‌را واندا هه‌نه. دبت دفۆرمیدا وه‌كه‌هف بن، به‌لی جوداهي د كه‌وه‌ری واندا هه‌نه (36)، ئانکو دوو ژنرپن ني‌ريکن به‌لی د جودانه‌ژی.

ژ بو ده‌ستيشانکرنا جوداهيان دا نأبه‌را واندا ئەم دشين مفای ژ پیناسه‌يين ژيانامه‌يا خودی ئەوين د ته‌وه‌ری پيشیدا هاتين، وه‌رگرن و دیسان پیناسه‌يا رۆمانی ژي کو "کاره‌کی هونه‌ری یی خه‌يالکيه، په‌خشانکيه، ل سه‌ر بنه‌مايي چيروکی نأفا دبت کو كه‌ره‌سته و رویدان و كه‌سايه‌تیین وي ژ خه‌يال و راستیی ل سه‌ر ره‌نگی ته‌فه‌کی خودان ئالوزيه‌ك، پي‌كده‌ين" (37). ل فیري بو مه‌ خويا دبت کو ژيانامه‌يا خودی وه‌کو رۆمانی چيروکه‌کی ب خوه‌فه‌ دگرت، به‌لی چيروکا وي گريدای ژيانا نقيسه‌ری ب خوه‌يه و يال چوويی وی رویدای، ئەو ب تنی دفه‌گه‌رينت و دوباره‌ دئینته هه‌بوونی. به‌لی د رۆمانیدا نقيسه‌ر چيروکی

جفاکيه "ئانکو داکوکی پتر ل ژيانا نأخويی یا نقيسه‌ری دکت (30).

2-5 دان پیدان (الاعترافات)

ئەف جوره‌ پي‌كده‌يت ژ "فه‌گيرانه‌ كا په‌خشانکی، فه‌گير به‌ره‌فه‌ ده‌فه‌ره‌ كا ئازراندكه‌ر و هه‌ستيار دنأف ژياناما خوه‌يا كه‌سيدا دچت و باسی لايه‌نين كه‌سايه‌تيا خوه‌ دکت مينا شاشی و گونه‌ه و ئاليين ني‌گه‌تيف، بي‌ کو سه‌ر باوه‌رين جفاکی و سنجي ل به‌رچأف بگرت" (31)، ئانکو ئەف جوره‌ ئەوه‌ یی پتر به‌ره‌فه‌ پرسين گيانی و هزرين ده‌رونی مروف پئغه‌ دموزيل (32). ب فی چهندي دانپیدان جودايه ژ ژيانامه‌يي کو "ژ لايی فه‌گيرانی نقيسه‌ر هه‌مان مي‌کانيزم و ته‌کنيکين فه‌گيرانا ژياناما خودی بکاردينت لی دان پیدان زیده‌تر به‌ره‌فه‌ کووراتيا نأفه‌کی یا كه‌سايه‌تيفه‌ دچت" (33).

ئانکو ئەف فۆرمين ل سه‌ری هه‌می هه‌تا راده‌کی ني‌ريکی ژياناما خودينه، به‌لی د هه‌مان ده‌مدا ژي جودانه. هه‌ر ئيك هه‌تا راده‌يه‌کی نأفه‌روك و شیوازه‌کی جودا و بو مه‌ره‌مين جودا ده‌ينه نقيسين.

3- رۆمان و ژياناما خودی

د بنه‌ره‌تدا رۆمان ل سه‌ر بنه‌مايي ژانرپن گۆتی په‌يدا بوويه، به‌لی دياره ژ بنه‌ره‌تی خوه‌ فه‌قه‌تيايه و جهی خوه‌ وه‌کو ژانره‌ كا نوی كریه. رۆمان ژانره‌ كا كه‌له‌ك نه‌رمه، له‌وما ژي به‌رده‌وام دگوه‌ورپیدايه. هه‌ر وه‌سا ژانره‌ كا فه‌كريه و دشيانا ویدا هه‌يه ژانرپن دی دنأف خوه‌دا ب هه‌وينت. رۆمان پتر ژ هه‌ر ژانره‌ كا دی یا ئەده‌بی

هه‌بوونا گریه‌سته‌کی کو داخوازا هه‌بوونا یاسایین
 ناشکرا و جیگیر دکت دیسان دانپیدانی ب
 هه‌بوونا گریه‌سته‌کا هه‌فیشک دناقبه‌را دانه‌ر و
 خوانده‌فانیدا و ب ناماده‌بوونا نفیسه‌ری راسته‌قینه
 بی کول ده‌و وی ئیمزاکرنا گریه‌ستی ده‌یته‌کرن.
 ده‌مان ده‌مدا فه‌گیر پیدفیه نفیسه‌ری راسته‌قینه
 بت یان نفیسه‌ری ل دویف گریه‌ستی هاتیه
 ناشکرا کرن(40). ل دویف فی چه‌ندی پیدفیه
 ده‌می ژیاناما خودی دچارچو‌فی رومانیدا ده‌یته
 پیشکیشکرن دثیا هه‌مان گریه‌ست و رونکرن
 هه‌بت "نفیسه‌ری ژیاناما خودی د فورمی
 رومانکیدا، پیدفیه نا‌فی خوه و نارمانجا خوه ب
 ره‌نگه‌کی رون بی فه‌شارتن رون بکت"(41).
 چونکو ده‌می نفیسه‌ری رون دکت کو بی ژیاناما
 خوه د چارچو‌فی رومانیدا دنقیست، نه‌و چه‌نده
 گو‌مانی ل ده‌و خوانده‌فانی ناهیلت و خوانده‌فان
 وه‌کو میژوویا راسته‌قینه یا نفیسه‌ری سه‌ره‌ده‌ری
 ل گهل دکت و نه‌و ناشکراکرن نفیسه‌ری بو
 نارمانجا خوه، دبت جوداهیا فه‌بر بت دناقبه‌را
 رومان هونه‌ری و ژیاناما خودی یا د چارچو‌فی
 رومانیدا هاتیه دارشتن" نانکو ده‌می نفیسه‌ری ب
 تنی ته‌کنیکا رومان بکار دئینت کو فه‌گوه‌استنا
 راستیا میژوویا وی یا راسته‌قینه وینه دکت، بی ل
 گهل خه‌یالی کوم بکت" چونکو نفیسه‌ری
 چارچو‌فی رومان بو ژیانامه‌یا خوه ده‌له‌ب‌زیرت
 دثیا پیگیری ب راستیا میژووی د هه‌ر پشکه‌کی
 ژ پشکین وی ژیانامیدا بکت (42). ژبه‌ر
 بارودوخی هنده‌ک جفاکان وه‌کو جفاکی عه‌ره‌بی

ژ خه‌یالی دورست دکت وه‌کو که‌ره‌سته‌کی خا‌ف.
 پیکه‌اته‌یا وی که‌ره‌سته‌ی نفیسه‌ری ژ نه‌زمونین
 ژیانی کوم دکت، نانکو پارچه‌یین ژیانان
 هه‌لدگرت (38). نانکو ل فیری ژیانامه‌یا خودی
 راستیان و چیرۆکه‌کا ژیواری پیشکیش دکت،
 نه‌و چه‌نده د رومانیدا ب وی ئاستی نینه. دیسان
 که‌سایه‌تی کو د ژیانامیدا ل گهل فه‌گیری و
 نفیسه‌ری ئیکه‌راسته‌قینه و ژیوارییه. هه‌روه‌سان
 دیار دبت کو ده‌می رویدانان د ژیانامیدا هه‌ر
 ده‌م بی بورییه، به‌لی د رومانیدا هه‌ر ده‌م وه‌سا
 نینه.

نه‌م دشین بیژین نه‌و جوداهیه‌ پتر گری‌دای
 خه‌یالینه، چونکو د رومانیدا به‌رداییه و نفیسه‌ری
 دشیت وه‌کو وی دقیت بکارینت، به‌لی بکارینانا
 خه‌یالی د ژیانامیدا به‌رت‌نگه، هه‌تا نه‌گه‌ر نفیسه‌ری
 فیا به‌رفره‌ ژ بکت، ژیواری وی دقیت
 پیشکیشی خوانده‌فانی بکت ل به‌رامبه‌ر خوه
 دینت (39). هه‌ر چه‌وان بت هه‌بوونا نیزیکی
 ده‌رفه‌تا تیکه‌لبوونی دناقبه‌را واندا په‌یدا دکت کو
 هه‌ر دو ژانر مفای ژ ئیکو دو بینن و ب فی
 چه‌ندی بیا‌فه‌کی هه‌فیشک دناقبه‌را هه‌ردوکاندا
 په‌یدا دبت و ده‌رئه‌نجام هنده‌ک فورم و جورین
 نوی نه، وه‌کو ژیانامه‌یا خودی یا رومانکی و
 رومان ژیانامه‌یا خودی.

ژیانامه‌یا خودی یا رومانکی نه‌وه ده‌می
 نفیسه‌ره‌ک ژیاناما خوه د چارچو‌فی رومانیدا
 بنقیست، ل فیری وه‌کو مه‌ ناماژه‌ بی کری و دیار
 نه‌وه کو ژ سیمایین ژیاناما خودی پیدفیاتیا

بوچوونا ره‌خنه‌گران نافدارترین نمونه‌یین جیهانی د فی بیافیدا (جین اُیر) و (مرتفعات و ژرینغ)یین ههر دوو خویشکان (شارلوت و امیلی برونتی) نه (46). ههر وهسا ل ده‌ؤ عه‌ره‌بان ژی ههر ژ ده‌ستپیکا چه‌رخ‌ی بیستی ئە‌ؤ ژان‌ره ده‌یته دیتن و ژ نمونه‌یین وی (الایام) یا (گه‌ حسین)ی و (ساره) یا (عباس محمود العقاد) ی و (عوده الروح و عصفور من الشرق) یین (توفیق الحکیم) ی دیسان (زینب) یا (محمد حسین هیکل) ی (47). پرسا گرنگ د فی بیافیدا (رؤمانا ژیاناما خودی) چه‌وان ده‌یته‌جودا‌کرن ژ (ژیاناما خودی یا رؤمانکی) و سیمایین وی چنه؟

هندهک (رؤمانا ژیاناما خودی) پیناسه دکن کو "بکارئینانا هندهک رؤماننقیسان ژانرا رؤمانی بو نقیسینا ژیاناما خوده یان یا ئیککی دی کو قاره‌مان و فه‌گی‌ری رؤمانییه". (48) ژ فی پیناسی دیار دبت ههر وه‌کو ژیاناما رؤمانکی و (رؤمانا ژیاناما خودی) دا ژی رؤماننقیس ههر دوو ژانرا‌ن رؤمان و ژیانامی تی‌که‌ل دکت" ئانکو تی‌که‌ل‌کرن ژ یواری ل گه‌ل خه‌یالی ژ بو په‌یدا‌کرن تی‌کسته‌کی ئافراندی و په‌یدا‌کرن بیافه‌کی به‌رفره د نقیسینیدا (49). هه‌روه‌سا ده‌یته‌گۆتن کو رؤمانا ژیاناما خودی کاره‌کی هونه‌ری بی خه‌یالییه ل سه‌ر رویدانین ژيانا خودانی وی ده‌یته‌ئا‌فا‌کرن (50).

که‌واته ژیک‌جودا‌کرن ژیانامه‌یا خودی یا رؤمانکی و رؤمانا ژیانامه‌یا خودی دبت گه‌له‌ک ب ساناهی نه‌بت، چونکو وه‌کو ل سه‌ری دیار‌بووی ههر دو دکه‌فنه دیافی تی‌که‌لبوونیدا

بو نمونه کو ژبه‌ر دابونه‌ریتان و ژیواری رامیاری بی دکتاتوری، نقیسه‌ر نه‌چار دبت خه‌یالا رؤمانکی وه‌ک ماسک بکاربیتن، و ب فی چه‌ندی دشیت پتر راستگو و چافته‌ترس بت، و ب فی چه‌ندی گریبه‌ست فه‌شارتییه و ئاشکرا ناکت. فه‌گی‌رانا رؤمانکی دفی بیافیدا دشیت د فه‌گی‌رانا ژیانامیدا به‌رفره‌تر بت و رۆلی د روخاندنا گونه‌ه و تابویین جفاکی بینت (43).

ئانکو ژیاناما خودی یا رؤمانکی ئە‌و جو‌ری ئە‌ده‌بیی تی‌که‌ل، ئە‌وه ده‌می نقیسه‌ره‌ک ژیاناما خوده د چار‌چو‌فی رؤمانیدا بنقیست کو تیدا پینگیری ب راستییان ده‌یته‌کرن و دبت نقیسه‌ر ب ئاشکرایي ئاماژی بکه‌ته هندی کو بی ژیاناما خوده دنقیست. گه‌له‌ک جار‌ان چار‌فو‌قه‌بی رؤمانی دبت به‌رگیری بو نقیسه‌ری به‌رامبه‌ر تابویین جفاکی و سیاسی. ئانکو نقیسه‌ری ژیاناما خودی ته‌کنیک و ئە‌له‌منتیین رؤمانی بکار‌دئینت و ب فی چه‌ندی ههر دوو ژانرا‌ن تی‌که‌ل دکت، به‌لی فی چه‌ندی ئاشکرا رون دکت و دفی جو‌ریدا راستی زاله.

د فی بیافیدا زار‌افه‌کی دی هه‌یه ئە‌و ژی (رؤمانا ژیاناما خودی) و ئە‌ؤ جو‌ره د ئە‌ده‌بی جیهانیدا به‌ربه‌لا‌فه (44). ئە‌ؤ جو‌ره ل چه‌رخ‌ی هه‌ژدی ببوو دیار‌ده‌یه‌کا ئە‌ده‌بی و ب هیز جهی خواه ل سه‌ر نه‌خشی ژانرا‌ن ئە‌ده‌بی کر بوو، ب ره‌نگه‌کی کو نا هیتته نه‌وه‌یی‌کرن. چیرۆکین نقیسه‌ری ئە‌لمانی (فیلهم میستر) ی ری‌خوه‌شکه‌ر بوون بو فی جو‌ری ئە‌ده‌بی (45). ل دو‌یف

رونکت کو یی ژیاناما خوه د چارچوئی رومانیدا دنقیست، بهلی فی چندی د رومان ژیاناما خودیدا ناکت.

4-سندوقا رهش دنافهرا راستی و خه یالییدا

سندوقا رهش تیخته کی نفیسه (گولیزار نهور) ییه کول سالا (2010) ی ب زمانی عه ربی هاتیه به لافکرن. نهف تیخته ژ (159) به پهران پیکدهیت. هه چهنده نفیسه ری نهف تیخته ل ژیر ناسنامه یا (رومان) به لافکریه، بهلی ل ده می خواندنا فی تیخته بو من گومان دهراره ی ناسنامه یا وی یا نه ده بی دورست بوو، لهوما نهف که کولینه هاته نارا و دی دفی ته وه ریدا هه ولدن فه گولینی ل فی چندی کن ژ بو پولینکرنا وی و ده ستیشانکرنا ناسنامه یا وی یا دورست وه کو ژانره کا نه ده بی.

4-1-راستی د سندوقا رهشدا

نفیسه را تیخته (سندوقا رهش) (گولیزار نهور)ه، نانکو ژنه. رومان ژیاناما خوه دی ب گه لهک وینه یین نفیسه یقه هاتیه گریدان، وه کو رومان ژنی، رومان دایسپورا، رومان زیندانی (54). که واته نه م دی پیشوه خت وی گریمانی دانن کو نهف به ره مه رومان ژیاناما خودیه، نهف چهنده ژی چونکو گه لهک ره خنه گر داهینا ژنی ب خودی و یقه گریددن. (سعید یقین) خویا دکت کو خودیه ت ژ سیمایین نفیسه ژنییه. ههروه سا د فی بیاییدا (جورج گرایشی) د وی باوریدایه کو ته وه ری سهره کی د رومان ژنیدا خودیه ته. د هه مان ده مدها هندهک رومان نفیسه یین ژن

دنافهرا رومانی و ژیانامه یا خودیدا. بهلی هه ره چه وان بتژیانامه یا خودی یا رومانکی نه وه کو نفیسه ره گه زین هونه ریین رومانی بکاربنت بو نفیسه نا ژیا نا خوه، نهفه ژی ژ بو هندی دا کاریگه تر بت و پتر خوه شی پهیدا بکه ت و ههستی جوانیی ل دهف خوانده فان بنازرینت، بهلی ل گه ل فی چندی دفا نه وی راستیا ژیانامه یا نفیسه ری وینه دکه ت، بقه گو هیژت و نه هیلت نه وه ره گه زین هونه ری وی به ره ف خه یاله کا زیده بت و دویر بیخت ژ ژیواری و میژووی (51). نانکو ل فی ری نه م دشین بیژن نهف جوره هه ر ژیانامه یا خودیه، بهلی د چارچوئی رومانیدا هاتیه پیشکیشکرن" لهوما ژ سیمایین وی پیگیریکرنه ب راستیی. دیسان نفیسه نارمانجا خوه خویا دکه ت و ب ئاشکرا رون دکه ت کو نه وی ژیانامه یا خوه د ئافهیی رومانیدا پیشکیشکریه و نافی خوه یی راسته قینه ژی خویا دکه ت. ههروه سا نافین که سایه تییان و جه و میژوویان ژی دیار که ت (52). د هه مان ده مدها نهف چهنده د رومان ژیانامه یا خودیدا نینه، چونکو نه و "رومانه کا هونه رییه پشتبه ستنی ب هندهک پشکین ژیا نا نفیسه ری دکه ت" (53). نانکو به رده و امیا پیگیریکرنی ب راستیی تییدا نینه و دیسان نفیسه خویا ناکه ت کو یی ژیا نا خوه دنقیست. ههروه سا خه یال تییدا بیافه کی به رفه ره فه دکت.

نانکو دشین بیژن ریژا خه یالی د رومان ژیاناما خودیدا گه لهک پتره ژ ژیاناما خودی یا رومانکی. دیسان دبت د ژانرا داوییدا نفیسه ب ئاشکرای

(عقد) رون و ئاشکرا دناقبه‌را نفیسه‌ری و خوانده‌فانیدا هه‌یه تیدا نفیسه‌ر ب رونی دبیرت خوانده‌فانی ئەز دی ژياناما خوه د فی به‌ره‌مه‌میدا نفیسم، ئەگەر د چارچوئی رۆمانیژیدا بت. به‌لی ئەو چهنده د فی تیکستیدا نه‌هاتیه‌کرن، ئەری پا پرۆژه چنه کو ئەو تیکسته چهنده‌کی ژراستی و ژيانا نفیسه‌ری هه‌لدگرت؟

نافونیشانی تیکستی (سندوقا رهش) ه و دهیته‌زانین ئەو نافه بی سندوقه‌کیه د فروکی‌دایه، ده‌می رویدانه‌ک رویددهت و فروک دکه‌فت، ب ریکا پیزانینین د وی سندوقیدا راستیا رویدانی دهیته‌زانین. له‌وما دبته نافونیشان هه‌مان ده‌لاهت د تیکستیدا هه‌بت کو گه‌له‌ک راستیان و رویدانین ژيانا نفیسه‌ری بۆ خوانده‌فانی بغه‌گیرن“ ئانکو نافونیشان ب ره‌نگه‌ک نه‌راسته‌وخۆ دبته ئاماره‌بت کو تیکست وه‌کو فه‌کرنا سندوقا ره‌شه راستیان خویا دکه‌ت. ب راستی ئەو نافونیشانه دناو رۆمانیدا هاتیه کو نافونیشانی وی ئیمیلییه ئەوی بۆ فه‌گیران که‌سایه‌تیا سه‌ره‌کییا رۆمانی یان نفیسه‌ری - وه‌کو فه‌کۆله‌ر هزر دکه‌ت- دهیت، ئەو ئیمیلی چیرۆکه‌کی ژ سی پشکان پیکدهیت ل سی ده‌مین جودا و ب نافونیشانین جودا ب خوه‌فه دگرت کو هه‌ر وه‌کو دی ژ شروقه‌کرنا بهیت خویا بت، دی بته چیرۆکا دوی د رۆمانیدا“ چونکو رۆمان ژ دو چیرۆکان پیکدهیت. هه‌ر چهنده ئەو چیرۆکه چیرۆکه‌کا سه‌رنه‌که‌فتیا ئەفینداریی ب خوه‌فه دگرت، به‌لی ب رویدانین راسته‌قینه‌فه هاتیه‌گیردان، ئەو ژ

ژی دانپیدانی ب فی چهندی دکن، بۆ نمونه (ئه‌حلام موسته‌غانمی) ده‌می باسی رۆمانا خوه یا ئیککی (بیردانکا له‌شی) دکت، بوچوونا وی ئەوه کو رۆمانا ئیککی یا هه‌ر نفیسه‌ره‌کی ب پلا ئیککی ژيانامه‌یا خودیه. دبته ئەگری هندی کو ژن د ئەده‌بیدا ده‌برینی ژ زاتیه‌تا خوه بکت جفاکین بابسالاری بت و ژبه‌ر تابوین چفاکی ژن ویره‌کانه خویا ناکت کو ئەوا دنقیست ژيانامه‌یا ویه، به‌لکو فۆرمی رۆمانی پتر نازادیی ددی ده‌برینی ژ خودی خوه بکت (55). ل گه‌ل فی هه‌می به‌لی پولینکرنا فی به‌ره‌می ب ره‌نگه‌ک دی بوویه.

نفیسه‌ر گولیزار ئەنوه‌ر به‌ره‌می خوه (سندوقا رهش) ل ژیر نافی رۆمان به‌لافکریه. به‌لی ده‌می مرۆفی به‌ره‌می دخوینت دیار دبته کو گه‌له‌ک راستی و ژيانا نفیسه‌ری دناو ریزین ویدا هه‌نه“ له‌وما دی هه‌ولدن د فی پشکیدا فه‌کۆلینی ل فی چهندی کن و خویا کن کو ئەو به‌ره‌مه‌راستی و خه‌یالی کۆم دکت، ئانکو ئەو راستیه‌ د چارچو‌ه‌یی رۆمانیدا هاتیه‌پشکیشکرن و ب فی چهندی دی شین ناسنامه‌یا وی وه‌کو ژانر ده‌ستیشان کن.

ل ده‌ستپیککی دی هه‌ولدن راستی د فی به‌ره‌مه‌میدا ده‌ستیشان کن. د فی به‌ره‌مه‌میدا ئاماره‌یا ئاشکرا ژ ئالیی نفیسه‌ریفه‌ نینه کو دی ژياناما خوه نفیست هه‌ر وه‌کو د ژيانامین خودیدا یان هه‌تا د ژياناما خودی یا رۆمانیکیدا دهیته‌ دیارکرن. د فان جورین هه‌دا گریه‌سته‌کا

دبت ناماژه بت بۆ هلیقرفیکرنا راستییان چ یین
 نقیسه‌ری و ژيانا وی یان ژی یین سیاسی.
 تیکست هه‌می ژيانا نقیسه‌ری پیشچاؤ ناکت
 به‌لکو رویدانه‌کا گرنگه بۆ وی، "ئه‌و ژی کاروانی
 وی ژبۆ چاره‌سه‌ریا پزشکی پیخه‌مه‌ت هه‌بوونا
 زارویه‌کی. کارکته‌را سه‌ره‌کی یان فه‌گیڤ ل گهل
 هه‌قژینی خوه بریاریددن کو ژبۆ چاره‌سه‌کرنا
 ئاریشه‌یا خوه ئه‌وژی هه‌بوونا زاروکه‌کی کو
 دیاره بۆ ده‌مه‌کی دریزه ژيانا هاوسه‌رگیری
 پیکئیناینه و زاروک نین، ته‌کنیکا (in vitro
 fertilisation)* بکاریین. تیکست کاروانی وان
 دفی بیافیدا پیشچاؤدکت.

به‌لگه‌کی دی یی خوانده‌فانی قایلدکت کو
 کارکته‌را سه‌ره‌کی یا تیکستی و نقیسه‌ر ئیکن
 پیشکیشکرنا رۆمانییه‌ کو

ژيانا خوه دفه‌گیڤت، وه‌کو ده‌می دیبژت: "د
 وی چرکیدا من بریار داده‌می دفه‌گه‌رم مال ل دور
 ئازارین (معانات) خوه بنقیسم، وه‌کو خوه بنقیسم
 دا ده‌ستپیکا نقیسینا خه‌ونه‌کا ده‌ه‌بوونیدا دژه‌نت
 توماربکت - دبت - .." (60).

هه‌ر وه‌کو ئه‌و چهنده د نموونه‌یه‌کا دیژیدا خویا
 دبت، ئه‌و ژی ده‌می فه‌گیڤ دیبژت: "ئه‌ز دی
 یه‌که‌م جار نقیسم... دی ب نقیسین خوه
 بجه‌ئینم، چونکو من چ ریکین دی ژبلی نقیسینی
 نه‌زانینه بۆ بجه‌ئینانا خه‌ونین خوه...". (دیبژت " بۆ
 کوری من یی نه‌هاتی". (58) گریدانا
 پیشکیشکرنا نقیسه‌ری تیکستی خوه بۆ کوری
 خوه یی نه‌هاتی ب ناهه‌روک و هزر و رویدانا

شه‌ری که‌ندافی یی دوی ب خوه‌فه‌ دگرت.
 چیرۆک ژ سی پشکان پیکده‌یت پشکا دوی
 رۆژانین فی شه‌رینه کو ب نافونیشان "بیرهاتنین
 رۆژانه/ مفکره" هاتیه و پشکا ئیکی ب "یی
 به‌ری" هاتیه نافکرن کو مه‌ره‌م ژی یی به‌ری
 رویدانا شه‌ری و پشکا سیی ب "یی پشتی" کو
 مه‌به‌ست ژی یی پشتی شه‌ری. که‌واته رویدانا
 شه‌ری سه‌ره‌کیتره ژ چیرۆکا ئه‌فینیی هه‌ر وه‌کو
 فه‌گیڤا سه‌ره‌کییا رۆمانی ژی هزر دکت ده‌می
 باسی نافونیشانی "سندوقا ره‌ش" دکت و دیبژت:
 "باوه‌ر ناکم سندوقا به‌رسفدانا ئه‌گه‌ری
 سه‌رنه‌که‌فتنا فروکه‌یا چیرۆکا ئه‌فینداریی بت ئه‌وا
 که‌تی و ل سه‌ر که‌قژین ژیواری ته‌حل په‌لخی"
 (56).

به‌لکو ئه‌و ژی هزر دکت ئه‌و نافونیشانه
 هیمایینه و پتر ناماژه‌یه بۆ رویدانین سیاسیین
 راسته‌قینه‌یین ل عیراقی رویدانین، ئه‌وژی ده‌می
 دیبژت: "نافونیشانین وی هیمایینه و ناماژه دکت
 هندی کو ئه‌وا ل عیراقی رویدای په‌قینه‌کا مه‌زن
 بوو. سندوقا ره‌ش ئه‌گه‌رین په‌قینا فروکی خویا
 دکت، هه‌رچه‌نده په‌یفا فروکه د رۆمانی هه‌مییدا
 نه‌هاتیه و هه‌تا ئالافی گه‌شتکرنی ژی
 به‌له‌مه‌/باخره. ئه‌فه‌ژی ب مه‌ره‌م هاتیه کرن کو
 نقیسه‌ری/نقیسه‌ری فیايه رۆمانی به‌یلت
 فه‌کری، پاشه‌روژ پیشبینیا چ ناکت" (57).

گولیزاری هه‌مان نافونیشان بۆ رۆمانا خوه
 هه‌لبژارتینه، بی گومان ئه‌فه‌ژی بی‌مه‌به‌ست
 نه‌بوویه، به‌لکو هه‌ر وه‌کو مه‌ل سه‌ری خویا کری

نقیسه‌رن. ئەڤه دژيانا راسته‌قینه‌ژیدا وه‌سایه " ئانکو هه‌ڤژینی نقیسه‌ر (گولیزار ئەنوه‌ر) د ژیان‌نژیدا نقیسه‌ره. نمونه ژ رۆمانی ڤی چهندی رۆن دکت، ده‌می ڤه‌گپ دبیژت: " من و وی هه‌ڤدوو دنیاسی، به‌لی مه‌ هه‌ڤدوو ب تنی ل سهر به‌رپه‌رین رۆژناما و گوفار و ویساییتین ئەلکترۆنی دیتبۆن، چیرۆکا من جیرانا یا وی یان گوتارا من ب ره‌خ یا ویڤه. هه‌ڤنیاسینا من ل گهل وی زانینا ناڤی وی وه‌کو نقیسه‌ر ده‌رباز نه‌دکر... " (63).

ئالیی دی یی گریمانا مه‌ دوپات دکت، ئەوه‌ کو نقیسه‌ر د پیشکیشکرنا رویدانا سهره‌کیا خوه‌ رویدانین راسته‌قینه‌بین سیاسی و میژوویی زی خویا دکت و وه‌سا دیاره‌ کو گولیزار دیده‌ڤان بوویه‌ ل سهر وان رویدانان " ئانکو ژیايه. بۆ نمونه د تیڤکستیدا ده‌یت:

"داوی رۆژا مه‌ ل حه‌له‌بی شه‌می بوو ریککه‌فتی 2006/12/30 یه‌که‌م رۆژا جه‌ژنا قوربانیا پیروژ بوو. ده‌می سپیدی من تله‌فزیون ڤه‌کری هه‌می که‌نالیین ئاسمانی زانیاری ده‌رباره‌ی خه‌ندقاندنا سه‌روکی به‌ریی عیراقی (سه‌دام حوسین) ڤه‌دگوه‌ازتن... " (64).

ژبلی چیرۆکانقیسه‌ری بخوه‌ کو کاروانی ڤوی ڤوه‌ه‌ ڤژینی ڤوییه‌ی چاره‌سه‌ری ژبۆه‌بوونا زارۆکه‌کی ورودانینمیژوویی ورامیاری یینوی قوناغی چیرۆکادوی درۆمانیدا کو به‌رنگه‌ که‌ونه‌ری هاتیه‌ تیکهل کرنلگه‌لته‌ڤنی رۆمانی ڤوچیرۆکایکی ڤیدا. ئەوژی چیرۆکا که‌سه‌کاد ییه‌ب (ملف) و ناقونیشانیڤجودا

سه‌ره‌کیا تیڤکستیه‌ خواندڤان دگه‌هته‌ وی چهندی رویدان یا نقیسه‌رییه‌ و راسته‌قینه‌یه.

د تیڤکستیدا وه‌کو مه‌ گۆتی رویدان کاروانی که‌سایه‌تی د کریار چاره‌سه‌ر کرنیدا ژبۆه‌بوونا زارۆکه‌کیه‌ کو نقیسه‌ر ڤه‌گپه‌ و که‌سایه‌تییه‌ و ب جه‌ناڤی ناخفتنکه‌ر ڤه‌گپانی ئەنجامدات وه‌کو دڤی نمونیدا خویادبت

" ئەڤرو رۆژا کیشانیه‌. به‌ری ده‌مه‌کی کورت سپیرم ژ هه‌ڤژینی من کیشان. و نوکه‌ دی هیکن گه‌هشتی ژ من کیشن. کارمه‌ندی ئەز کرمه‌ د ژووا عه‌ملیاتانڤه‌ و هاریکاریا من کر دا خوه‌ ل سهر میژا عه‌مه‌لیاتی دریژکم... " (59).

ئاماژه‌یه‌ کا دی د تیڤکستیدا هه‌یه‌ و دبت ب ره‌نگه‌کی ئاشکرا ژی بت، دیاردکت کو ڤه‌گپ و نقیسه‌ر ئیکن و چیرۆکا خوه‌ یان ئالییه‌کی ژ (61). خه‌ونا ل ڤیری نقیسه‌ر یان ڤه‌گپ باس دکه‌ت ب دووگیان که‌ته‌.

ل گه‌له‌ک جهان د تیڤکستیدا دانپیدانا نقیسه‌ری کو یا دنقیست راستیه‌ دیار دبت وه‌کو بۆ نمونه "نه‌خۆشی/مخه‌ مروڤی ڤیری هونه‌ری ڤه‌گپانی دکن.. وه‌لی دکن نه‌ی و هویر هویرکین ژيانا خوه‌ وه‌کو من ئاشکرا بکت.. نه‌ بۆ تشته‌کی ب تنی ئازادکرنا ده‌رونی ژ خه‌مین وان نه‌خۆشیان" (62).

هه‌روه‌سا خاله‌کا دی یا بۆ خوانده‌ڤانی رۆن دکت کو نقیسه‌ر ئالییه‌کی ژيانا خوه‌ د رۆمانیدا پیشکیش دکه‌ت، ئەوه‌ کو که‌سایه‌تی یان بیژن ڤه‌گپ/ نقیسه‌ر و هه‌ڤژینی خوه‌ د رۆمانیدا

ولده‌مینه‌جودا بریکا
 "سندوقاره‌ش" دگه‌هته که سایه‌تیباسه‌ره کییا چیرۆکا
 ئیکێ یانغه گیرانقیسه‌را
 رۆمانی‌کودرۆمانی‌بخوه‌ژیدا هه‌رنقیسه‌ره. هه‌روه‌کو
 درۆمانیدا هاتی
 ده‌می‌بو جار ادوی‌ته‌مچووینه‌بنگه‌هی‌ته‌نترنیی، نامه‌یه
 کژئیمیله‌کنامو (...) بۆ منه‌تابوو منقه‌کر..
 نافونیشانی‌وی (سندوقاره‌ش) بوو، مه‌له‌فه‌ک
 تیدا بوونافی (بی به‌ری/ ما قبل).
 منقه‌کروده‌ستبخواندناوی‌کر، نه‌وژی‌بته‌نی‌بوژانینه
 پتر، ریزینلده‌ستپیکێ‌سه‌رنجامنکی‌شا..
 دیاره‌سه‌ره‌هاتییه‌که..
 بۆمه‌گه‌له‌کسه‌ره‌هاتی‌ده‌هته‌هنا‌رتندا
 بوچووناخوه‌لسه‌ریده‌ن" (65).

وه‌کو مه‌پیشه‌وختخویا‌کرێ‌ئه‌فه‌ چیرۆکه‌بسی
 پشکاند رۆمانیدا ده‌یت. پشکا ئیکێ
 ژێ‌دپشکای‌پینجیدا ژرۆمانی‌ته‌وژی‌بنافی‌بی‌به‌ری،
 به‌لی‌پشکادوی ژێ‌دپشکاحه‌فتیدا
 نافی‌"بیره‌اتن رۆژانه/ مفکره". بۆ‌جارا
 سی‌ئیمیله‌که‌به‌مانافونیشاند گه‌هته‌فه‌گیرا رۆمانی‌ک
 وپشکاسیی ژچیرۆکا دوی‌بخوه‌فه‌دگرت،
 نه‌وژی‌ل‌زیر نافونیشان "بی‌پشتی/ ما بعد"
 کودپشکا نه‌هیداژ
 رۆمانی‌ده‌یت. دفی‌ئیمیلیدا خودانا‌چیرۆگی‌داخواز
 دکتفه‌گیر/ نقیسه‌رچیرۆکاوی‌به‌لا‌فکتکو‌دی‌ژت:
 "ماموستایان.. سه‌ره‌اتیامنه‌به‌لا‌فکه،
 تو‌باش‌ترینکه‌سی‌به‌لا‌فکه‌تلگه‌له‌ئه‌فینو‌ئیع‌جابان"
 (66).

دیاره‌د نه‌فی‌چیرۆکی‌ژیدا راستی‌پتره‌ژ
 خه‌یالی. هه‌روه‌کو مه‌ل‌پیشی‌گوتی‌پشکا‌سی
 ژێ‌هه‌می‌بیره‌اتن رۆژنه‌یین شه‌ری‌که‌ندا‌فی‌بی
 دوی‌نه، هه‌رب‌می‌ژو رۆژا دوشه‌می
 ریکه‌فتی (2003/3/17) وه‌تا‌پینج‌شه‌می‌ریکه‌فتی
 (2003/5/8). ب‌ه‌وی‌ئه‌فه‌ رۆژانه‌هه‌ر ژ
 راگه‌هاندا شه‌ری‌ژ‌ئالی‌ته‌میری‌کافه‌وه‌تا‌که‌تنا
 رژی‌ما‌به‌عس‌و‌رویدانین‌ل‌پاش‌خوه‌فه‌هی‌لین
 تومار‌کرینه. هه‌ر‌عیراقیه‌کی‌ل‌فی‌سه‌رده‌می
 ژیا‌بی‌ده‌می‌فی‌پشکی‌دخوینت‌دی‌زانت‌چهند
 راست‌گویانه‌رویدان‌هاتی‌نه‌تومار‌کر. نه‌به‌س‌ئه‌فه
 به‌لکو‌ل‌ده‌ستپیکا‌فی‌پشکی‌تیبینییه‌که‌هاتیه
 نقیسین‌تیدا‌هاتیه‌"ئه‌فه‌رۆژانه‌من‌رۆژ‌ب‌رۆژ
 تومار‌کرینه - ب‌راست‌گویانه‌و‌ترس‌و‌چاقه‌ری-
 له‌وما‌من‌فیا‌هه‌ر‌وه‌کو‌من‌تومار‌کرین‌بی
 زیده‌کران‌و‌جوان‌کارنا‌ئه‌ده‌بی‌پیش‌کیش‌بکم،
 دشیا‌نا‌مه‌دا‌نینه‌ب‌تنی‌گوتنا‌راستی‌نه‌ت، و‌بی
 که‌زاختن/توش، چونکو‌نه‌ئه‌ز‌ب‌تنی‌ل‌فان
 رویدانان‌ژیا‌مه، به‌لکو‌مله‌ته‌کی‌هه‌می‌ته‌حالاتیا
 وان‌تام‌کره" (67).

2-4 ئالیی رۆمانکی یان خه‌یالی و هونه‌ری د
 تیکستیدا
 1-2-4 ته‌کنیکا رۆمانی:

پیش‌کیش‌کرنا دوو‌چیرۆکان‌د‌سندوقا‌ره‌شدا.
 تیکه‌ل‌کرنا دوو‌چیرۆکین‌ژیک‌جودا‌ب‌که‌سایه‌تی
 و‌بابه‌ت‌و‌ته‌فن‌د‌چارچوفه‌بی‌ئیک‌تیکستدا‌ب
 ته‌کنیکه‌کا‌هونه‌ری‌و‌جودا‌پتر‌تیکستی‌به‌ره‌فه
 رۆمانی‌قه‌دبت. هه‌ر‌چهنده‌دبت‌ئالی‌راستی‌د

هه‌قالین خوه ئافراندبت، و جوانترین ساخله‌تین وان تیدا بهرجه‌سته کربت... (69).

تیجان قاره‌مان و نفیسه‌را چیرۆکا دوویه د رۆمانیدا. ئیخستنا خوانده‌فانی د فئی گومانیدا و هه‌بوونا دو فه‌گیران و تیگه‌لکرنا هه‌ر دو چیرۆکان ب فئی ره‌نگی پتر هونه‌ریه‌تی د ددته تیگستی. هه‌بوونا فه‌گیره‌ك جودا و ته‌کنیکا پیشکیشکرنا چیرۆکا دوی د تیگستیدا و دیسان ئاستی زمانی یی جودا د هه‌ر دو چیرۆکاندا پتر خوانده‌فانی دئێخته‌ گومانی.

3-2-4 زمان

هه‌ر چه‌نده که‌سایه‌تیا سهره‌کی د هه‌ردو چیرۆکاندا نفیسه‌ره، به‌لی ئاستی زمانی د هه‌ردوکاندا گه‌له‌ك ژیک‌جودایه. د چیرۆکا سهره‌کیدا ژ رۆمانی زمان پتر ئاسایی و رۆژانه‌یه، به‌لی د یا دویدا پتر ئه‌ده‌بی و هونه‌ری و نه راسته‌وخویه. و دبت ئه‌فه ژی شاره‌زای بت ژ گولیزاری کو ب فئی ریکی پتر شیايه ته‌کنیکا پیشکیشکرنا چیرۆکا دوی ب هیزییخت و خوانده‌فانی قایل‌بکت کو ئه‌فا دوی چیرۆکه‌ك و فه‌گیره‌ك و نفیسه‌ره‌ك دییه. ئه‌فه ژ ئالییه‌کیقه، ژ ئالییه‌ك دیقه پتر تیگست به‌ره‌ف رۆمانی بریه وه‌کو تیگسته‌کا ئه‌ده‌بی ژ ژیبیانامی.

د فان نمونه‌یین ل خواریدا ئاستی زمانی دچیرۆکا دویدا خویادبت:

"نفیسین بارانا بیردانکییه! ئه‌م حوبری وی ژیانینه.. و ئه‌وه مه‌ب په‌یقان دنقیست... (70).

هه‌ر دو چیرۆکاندا پتر بت ژ خه‌یالی، به‌لی ته‌کنیکا پیکفه‌گیردانا وان د هه‌مان تیگستدا پتر خوانده‌فانی به‌ره‌ف تیگسته‌کی ئه‌ده‌بی دبت.

2-24 فه‌گیر

تیگست دوو فه‌گیران ب خوه‌فه دگرت. فه‌گیرا چیرۆکا سهره‌کی کو دیاره نفیسه‌ر گولیزار ب خوه‌یه و دیسان فه‌گیرا چیرۆکا دوی، فه‌گیر هه‌ر که‌سایه‌تیا سهره‌کیه تیدا و دیسان د چیرۆکیژیدا هه‌ر نفیسه‌ره. ل فیره گولیزار خویا دکه‌ت کو که‌سایه‌تی د هه‌ر دو چیرۆکاندا نفیسه‌ره، ئانکو چیرۆکا دوی هه‌ر ژ نفیسینا وی یه و دا چیرۆکی پتر بکه‌ت د چارچووه‌یه‌ك هونه‌ریدا وه‌سا دیار دکت کو نفیسه‌ری چیرۆکا دوی که‌سه‌کا دییه و ب تئی ب ریکا ئیمیلی یو هاتیه هنارتن. گولیزار د فئی بیاییدا ل گه‌له‌ك جهان گومانی ل ده‌ف خوانده‌فانی دورست دکت، بو نمونه ده‌می دبیزت: "د رۆژین داویدا من رۆمانا سندوقا ره‌ش خواند ئه‌وا ب ریکا ئیمیلی و د پتر ژ جاره‌کیدا بو من هاتیه هنارتن. من گه‌له‌ك پسار ژ خوه دکر، و پسار دبوته گه‌له‌ك.. ئه‌ری من تشته‌ك هه‌زی خواندنێ نفیسیه، یان ئه‌وا من نفیسی دی رۆژه‌کی یا گرنک و سهرنجراکیش بت؟" (68).

وه‌کو دیار گولیزار نفیسینا چیرۆکا دوی بو خوه دزفرینت. یان ده‌می دبیزت: "بو من گومان چیبویه و پتر پساردکم کو دبت تیجان کچا من بت! و دبت من دورستکربت، من ژ کومه‌کا

ئه‌گه‌ر وان ئاماژه‌یین ناڤخوبی چ د ناڤه‌روک یان د دیارییا به‌ره‌مه‌یدا، ئه‌وین ب ره‌نگه‌ك نه راسته‌وخو نڤیسه‌ر دانپیداڤی دکت کو یا پشکه‌ك ژ ژیا ناخوه دنڤیست ل به‌ر چاڤ وهرگرن دی ئه‌ڤ به‌ره‌مه‌ كه‌فت د خانا ژیا ناخوه خودی یا رۆمانکیدا، و دی بیژن رۆمانا ژنی وینه‌یه بو وی ژانری. به‌لی ئه‌گه‌ر ئالییی خه‌یال و هۆنه‌ری نه‌خاسمه‌ گری‌دانا چیرۆکا خوه ب چیرۆکه‌كا دی یا خه‌یالیقه‌ دی رۆمانا ژیا ناخوه خودی وه‌کو ناسنامه پتر گونجایی بت بو فی تیکستی و ب راستی ئه‌ڤه‌ زالتره. هه‌ر چه‌وان بت ئه‌ڤ به‌ره‌مه‌ نه‌رۆمانه‌كا پاڤزه، به‌لكو دكه‌فت دناڤه‌را رۆمانی و ژیا ناخوه خودیدا.

ده‌رئه‌نجام

ژیا ناخوه ب گشتی هونه‌ره‌كه، و ده‌ینه‌هژمارتن جوهره‌کی ئه‌ده‌بی، فه‌دیتنا میژوویی و ل دو یڤچوونا چیرۆکی کۆم دکت، و مه‌ره‌م ژی فه‌کۆلینا ژیا ناخوه که‌سه‌کی ژ که‌سان و کی‌شان وینه‌یه‌کی هویر بو که‌سایه‌تیا وی دکت. ژیا ناخوه دوو جوهره‌نه، ئه‌و ژی: ژیا ناخوه که‌سه‌کی، ژیا ناخوه خودی. ژیا ناخوه خودی ب په‌خشان ده‌ینه‌نڤیسین، تیدا که‌سه‌ك ب فه‌گی‌رانا چیرۆکا هه‌بوونا خوه یا تابه‌ت رادبت، سیمایین وی ئه‌ون کو چیرۆکا فه‌گی‌رانکییه، هه‌روه‌سا ژیا ناخوه تاکیه و میژوویا خودیه. نڤیسه‌ر ژی ئه‌وی ناڤی وی ئاماژه بو که‌سه‌کی راسته‌قینه و فه‌گی‌ر و که‌سایه‌تیا سه‌ره‌کی ئیکن. ئه‌ڤ چه‌نده‌ژی ب ئاشکرای

دیسان د نمونه‌یه‌كا دیدا ده‌یت "چه‌ند ب سانا هییه نڤیسه‌ر ئه‌ڤینا خوه ب داوی بینه .. ئه‌و ئه‌ڤینا خوه ب په‌ڤقان دکوژت.. د ناڤ به‌ره‌په‌یین په‌رتو‌كا خوه‌دا بئاخ دکت و گوره‌کی وه‌کو بیرئینان بو ئاڤا دکت" (71).

زمان د فی پشکی‌دا ژ رۆمانی یان چیرۆکی‌دا ب فی ره‌نگی بوویه، هه‌ر وه‌کو ده‌یت "من پینوس کره دناڤ برینا خوه یا فه‌کریدا. ب نڤیسینی ئه‌م ژ سینورین بیده‌نگیی دهر بازی ناخفتی دبن، و بیردانك ژیکده‌یه‌ته‌کی‌شان هه‌تا وی رادی به‌لاڤ دبت - دبت - به‌ره‌ڤ ژبیرکرنی بچت! پینوس زمانی برینی ده‌لیڤرت دا کویراتی و ئازارین وی ب وه‌رگپرت" (72).

وه‌کو دیار ژقان نمونه‌یان زمان دناسته‌کی ئه‌ده‌یی به‌رزدايه، به‌لی ب راستی د پرانییا پشکین دین تیکستیدا یان بیژن چیرۆکا ئیکی زمان پتر رۆژانه‌یه.

یا هه‌ژی گوتنییه پتریا جاران دفی شروڤه‌کرنیدا من زارافی تیکست بو سندوقا ره‌ش بکارئیناییه، چونکو گریمانا ئه‌ڤ فه‌کۆلینه ل سه‌ر ئاڤابووی ئه‌وه کو زارافی رۆمانی نڤیسه‌ری بو تیکستا خوه دانای نه‌گونجاییه. پشتی فی شروڤه‌کرنی دبت خویا بت کو ئه‌ڤ تیکسته‌گه‌له‌ك ژ راستیی ب خوه‌ڤه‌ دگرت و ئه‌ڤ چه‌نده د چارڤوڤی رۆمانیدا و ب ته‌کنیک هونه‌ری هاتیه پیشکیشکرن، له‌وما تیکست تیکسته‌کی تیکه‌له و دکه‌فته دیڤافی دناڤه‌را ژیا ناخوه خودی یا رۆمانکه و رۆمانا ژیا ناخوه خودی.

-بیافی راستیی د فی به‌ره‌میدا گه‌له‌که نه‌خاسمه
 ئالییه‌کی ژيانا نفیسه‌ری و هنده‌ک رویدانین
 میژوویی و سیاسی، به‌لی ب ئاشکرایي ئاماژه نه
 کریه هندی، به‌لکو ئاماژه‌یین ناخوویی بو فی
 چهندی هه‌نه و ئەڤ چهنده د چارچوڤه‌یی رۆمانیدا
 پیشکیشکریه.

- ئاماژه‌یین ناخوویی چ د ناقه‌روک یان د دیارییا
 به‌ره‌میدا، ئەوین ب ره‌نگه‌ک نه راسته‌وخو
 نفیسه‌ر دانپیدانی دکت کو یا پشکه‌ک ژ ژيانا
 خوه دنقیست، به‌ره‌می دئێخنه د خانا ژياناناما
 خودی یا رۆمانکیدا، به‌لی ریژه‌یا هه‌بوونا خه‌یال و
 هۆنه‌ری وته‌کنیکی و گریډانا چیرۆکا راسته‌قینه
 ب چیرۆکه‌کا دی یا خه‌یالیقه‌ دی رۆمانا ژياناناما
 خودی وه‌کو ناسنامه پتر گونجایی بت بو فی
 تیکستی.

-د فی به‌ره‌میدا رۆمانا ژنی بوویه وینه بو رۆمانا
 ژياناناما خودی.

-فه‌کۆلین گه‌هشتیه‌ وی چهندی کو سندوقا
 ره‌ش دبت وه‌کو رۆمانا ژياناناما خودی
 به‌یته‌پولینکر.

په‌راویژ

- (1) سمیه زیاد. السيرة الذاتية في النقد العربي الحديث "الايام لطفه حسي
 امودجا دراسة في نقد النقد. رسالة ماجستير. (2013-2014). ص. 2.
- (2) ميخائيل باختين. النظرية الجمالية: المؤلف و البطل في الفعل
 الجمالي: رؤية موسوعية فلسفية جمالية سيكولوجية، ت: عقبة زيدان، دار
 نينوى، سورية، ط 1، 2017. ص 221-222.
- (3) ندى محمود مصطفى الشيب. فن السيرة الذاتية في الادب الفلسطيني
 بين 1992-2002، رسالة ماجستير، كلية الدراسات العليا، جامعة
 النجاح الوطنية، فلسطين، 2006. ص. 6.

خويابه نه‌وژی ب ریکا هه‌بوونا گریه‌ستان، ب
 ریکا دانانا ناخوونیشانه‌کی لاوه‌کی بو دیارکرنا
 ناسنامه‌یا وی یان هه‌بوونا ئاماژه‌یین رون د
 به‌ره‌رین ده‌ستپیکیدا دیاردکن کو نفیسه‌ر هه‌ر
 فه‌گیره.

-گه‌له‌ک جوړین ئەده‌بی هه‌نه نیژیکی ژياناناما
 خودینه، به‌لی د هه‌مان ده‌مدا ژی ژیک دجودانه.
 دبت نفیسه‌ر ل ده‌می نفیسینا ژياناناما خودی
 پیدفی وان جوړان بت و بکارینت، ئەو ژی
 وه‌کو: رۆژانه، بیرهاتن، نامه، بیرناینین رۆژانه،
 دانپیدان.

-ئانکو ژياناناما خودی یا رۆمانکی ئەو جوړی
 ئەده‌بییی تیکه‌ل، ئەوه ده‌می نفیسه‌ره‌ک ژياناناما
 خوه د چارچوڤی رۆمانیدا بنقیست کو تیدا
 پیگیری ب راستیان ده‌یته‌کرن و دبت نفیسه‌ر
 ب ئاشکرایي ئاماژی بکه‌ته هندی کو یی ژياناناما
 خوه دنقیست. گه‌له‌ک جارن چارچوڤه‌یی رۆمانی
 دبت به‌رگیری بو نفیسه‌ری به‌رامه‌ر تابوین
 جفاکی و سیاسی.

-ریژا خه‌یالی هونه‌ری د رۆمانا ژياناناما خودیدا
 گه‌له‌ک پتره ژ ژياناناما خودی یا رۆمانکی. دیسان
 دبت د ژانرا داویدا نفیسه‌ر ب ئاشکرایي
 رونبکت کو یی ژياناناما خوه د چارچوڤی
 رۆمانیدا دنقیست، به‌لی فی چهندی رۆمانا ژياناناما
 خودیدا ناکت -
 فه‌کۆلین گه‌هشتیه‌ وی
 چهندی کو سندوقا ره‌ش نه رۆمانه، به‌لکو
 ژانره‌کا تیکه‌له و دکه‌یته دنابه‌را رۆمانی و
 ژياناناما خودیدا.

- (4) ہمان ژیدہر، ل7.
- (5) سامر صدقی مجڈ موسی. روایۃ السیرۃ الذاتیۃ فی ادب توفیق الحکیم، دراسة نقدیۃ تحلیلیۃ، رسالۃ ماجستیر، کلیۃ الدراسات العلیا، جامعۃ النجاح الوطنیۃ. فلسطین، 2010. ص7-8.
- (6) ندی محمود مصطفی الشیب. فن السیرۃ الذاتیۃ فی الادب الفلسطینی بین 1992-2002، ص16.
- (7) ہمان ژیدہر، ل7.
- (8) ہمان ژیدہر، ل8.
- (9) عبدی حاجی. تیورا ئەدەبی، دەزگەھی نالبەند، دھوک، 2018، ل119.
- (10) فیلب لوجون. السیرۃ الذاتیۃ: الميثاق والتاريخ الادبي، تقديم و ترجمة عمر حلي، المركز الثقافي العربي، بيروت، ط1، 1994، ص22.
- (11) ندی محمود مصطفی الشیب. فن السیرۃ الذاتیۃ فی الادب الفلسطینی بین 1992-2002، ص8-9.
- (12) سامر صدقی مجڈ موسی. روایۃ السیرۃ الذاتیۃ فی ادب توفیق الحکیم، دراسة نقدیۃ تحلیلیۃ، ص9.
- (13) تداخل الانواع الادبیۃ. مؤتمر النقد الدولي الثاني عشر، 2008، قسم اللغة العربية و ادائها، جامعة اليرموك، الاردن، مؤسسة عبدالحميد شومان، الاردن، مجلد الاول، 2009، ص683.
- (14) یعنی العید. "السیرۃ الذاتیۃ الروائیۃ و الوظیفۃ المزدوجۃ: دراسة في ثلاثیۃ حنا مینة: مجلة الفصول، ع4، 1996. ص13.
- <https://archive.alsharekh.org/Articles/133/10321/2091>
- 64
- (15) مجڈ التونجی. معجم المفصل فی الادب، ج2، ط2، دار الکتب العلمیۃ، لبنان، 1999، ص536.
- <https://books-library.net/free-114642673-download>
- (16) عبدی حاجی. تیورا ئەدەبی، ل119-120.
- (17) ندی محمود مصطفی الشیب. فن السیرۃ الذاتیۃ فی الادب الفلسطینی بین 1992-2002، ص172.
- (18) ہمان ژیدہر، ل12.
- (19) عبدی حاجی. تیورا ئەدەبی، ص123.
- (20) سامر صدقی مجڈ موسی. روایۃ السیرۃ الذاتیۃ فی ادب توفیق الحکیم، دراسة نقدیۃ تحلیلیۃ، ص21.
- (21) ندی محمود مصطفی الشیب. فن السیرۃ الذاتیۃ فی الادب الفلسطینی بین 1992-2002، ص12.
- (22) ہمان ژیدہر، ل12.
- (23) مجڈ التونجی. معجم المفصل فی الادب، ج2، گ2، ص777.
- (24) سامر صدقی مجڈ موسی (مأخوذ). روایۃ السیرۃ الذاتیۃ فی ادب توفیق الحکیم، دراسة نقدیۃ تحلیلیۃ، ص21.
- (25) ندی محمود مصطفی الشیب. فن السیرۃ الذاتیۃ فی الادب الفلسطینی بین 1992-2002، ص11.
- (26) عبدی حاجی. تیورا ئەدەبی، ص152.
- (27) ندی محمود مصطفی الشیب. فن السیرۃ الذاتیۃ فی الادب الفلسطینی بین 1992-2002، ص12.
- (28) سامر صدقی محمد موسی. روایۃ السیرۃ الذاتیۃ فی ادب توفیق الحکیم، دراسة نقدیۃ تحلیلیۃ، ص20-21.
- (29) گولستان بەدەل محەمەد حەسەن (ورگرتیہ). ژیاناما خوہی وەك جۆرە كۆ ئەدەبی (نوورە ددین زازا) وەكو نموونە، ص57.
- (30) عبدالعزیز شرف. ادب السیرۃ الذاتیۃ، الشركۃ المصریۃ العالمیۃ للنشر-لونجمان، مصر، 1992. ص44.
- (31) گولستان بەدەل محەمەد حەسەن (ورگرتیہ). ژیاناما خوہی وەك جۆرە كۆ ئەدەبی (نوورە ددین زازا) وەكو نموونە، ص56.
- (32) سامر صدقی مجڈ موسی (مأخوذ). روایۃ السیرۃ الذاتیۃ فی ادب توفیق الحکیم، دراسة نقدیۃ تحلیلیۃ، ص22.
- (33) گولستان بەدەل محەمەد حەسەن (ورگرتیہ). ژیاناما خوہی وەك جۆرە كۆ ئەدەبی (نوورە ددین زازا) وەكو نموونە، ص56.
- (34) ندی محمود مصطفی الشیب. فن السیرۃ الذاتیۃ فی الادب الفلسطینی بین 1992-2002، ص164.
- (35) جورج مای. السیرۃ الذاتیۃ، تعریب: ا. د. مجڈ القاضي و ا. د. عبدالله صولۃ، رؤیۃ للنشر والتوزیع، القاہرۃ، ط1، 2017، ص293.
- (36) ابراہیم نصر الدین عبد الجواد دبیکي. "التعالق بین الروایۃ و السیرۃ الذاتیۃ قصة عن الحب والظلام لعاموس عوز نموذجا"، مجلة كلية الاداب، جامعة حلوان، ع (26)، (یولیو 2009). ص305.
- https://www.researchgate.net/publication/303678682_altalq_byn_alrwayt_walsyrt_aldhatyt_fy_rwayt_qst_n_alhb_walzlam_lamws_wz
- (37) ہمان ژیدہر و ہمان لاپہر.
- (38) ہمان ژیدہر، ص307.
- (39) ندی محمود مصطفی الشیب. فن السیرۃ الذاتیۃ فی الادب الفلسطینی بین 1992-2002، ص164.
- (40) ندی محمود مصطفی الشیب. فن السیرۃ الذاتیۃ فی الادب الفلسطینی بین 1992-2002، ص162.
- (41) ہمان ژیدہر و لاپہر.
- (42) ہمان ژیدہر، ل163.
- (43) ہمان ژیدہر، ل162.
- (44) سامر صدقی مجڈ موسی. روایۃ السیرۃ الذاتیۃ فی ادب توفیق الحکیم، دراسة نقدیۃ تحلیلیۃ، ص37.

https://www.researchgate.net/publication/303678682_altafq_byn_alrwayt_walsyrt_alghatyt_fy_rwayt_qst_n_alhb_walzlamlamws_wz

تداخل الانواع الادبية. مؤتمر النقد الدولي الثاني عشر، 2008، قسم اللغة العربية و ادبها، جامعة اليرموك، الاردن، مؤسسة عبدالحميد شومان، الاردن، مجلد الاول، 2009.

جورج ماي. السيرة الذاتية، تعريب: ا. د. محمد القاضي و ا. د. عبدالله صولة، رؤية للنشر والتوزيع، القاهرة، ط 1، 2017.

خيري دومة. "رواية السيرة الذاتية الجديدة، قراءة في بعض روايات الكاتبات في مصر التسعينات"، مجلة كلية الاداب، جامعة القاهرة، مجلد 63، عدد 1 يناير، 2003،

سامر صدقي محمد موسى. رواية السيرة الذاتية في ادب توفيق الحكيم، دراسة نقدية تحليلية، رسالة ماجستير، كلية الدراسات العليا، جامعة النجاح الوطنية، فلسطين، 2010.

سمية زياد. السيرة الذاتية في النقد العربي الحديث "الايام لطفه حسين نموذجا" دراسة في نقد النقد، رسالة ماجستير، (2013-2014).

گولستان به‌دل محمهد حسنه‌ن. ژياناما خوهي وهك جوړه كي نه‌دهي (نوره ددين زازا) وهكو نمونونه،

عبدالعزیز شرف. ادب السيرة الذاتية، الشركة المصرية العالمية للنشر-لونجمان، مصر، 1992.

عبدی حاجی. تيورا ئه‌ده‌ي، دقزطه‌ي نالته‌ند، دهوك، 2018. فيليب لوجون. السيرة الذاتية: الميثاق والتاريخ الادبي، تقديم و ترجمة عمر حلي، المركز الثقافي العربي، بيروت، ط 1، 1994، ص 22.

كليزار انور، الصندوق الاسود، رواية، المؤسسة العربية للدراسات والنشر، بيروت، 2010.

محمد التوجي. معجم المفصل في الادب، ج 2، ط 2، دار الكتب العلمية، لبنان، 1999. <https://books-library.net/free-114642673-download>

ممدوح فراج النابي. رواية السيرة الذاتية في مصر: دراسة في التأصيل و التشكيل، سلسلة كتب نقدية 200، الهيئة العامة لقصور الثقافة، ط 1، القاهرة، 2011.

https://archive.org/details/med_496/page/n465/mode/2up

ميخائيل باختين. النظرية الجمالية: المؤلف و البطل في الفعل الجمالي: رؤية موسوعية فلسفية جمالية سيكولوجية، ت: عقبة زيدان، دار نينوى، سورية، ط 1، 2017.

ندى محمود مصطفى الشيب. فن السيرة الذاتية في الادب الفلسطيني بين 1992-2002، رسالة ماجستير، كلية الدراسات العليا، جامعة النجاح الوطنية، فلسطين، 2006.

بني العيد. "السيرة الذاتية الروائية و الوظيفة المزدوجة: دراسة في ثلاثية حنا مينة: مجلة الفصول، ع 4، 1996. ص 11-24.

<https://archive.alsharekh.org/Articles/133/10321/209164>

(45) ممدوح فراج النابي، رواية السيرة الذاتية في مصر: دراسة في التأصيل و التشكيل، سلسلة كتب نقدية 200، الهيئة العامة لقصور الثقافة، ط 1، القاهرة، 2011، ص 48.

(46) هه‌مان ژي‌ده‌ر و لا‌پهر. (47) هه‌مان ژي‌ده‌ر و لا‌پهر. (48) هه‌مان ژي‌ده‌ر، ل 38.

(49) هه‌مان ژي‌ده‌ر، ل 38-39. (50) خيري دومة. "رواية السيرة الذاتية الجديدة، قراءة في بعض روايات الكاتبات في مصر التسعينات"، مجلة كلية الاداب، جامعة القاهرة، مجلد 63، عدد 1 يناير، 2003، ص 12.

(51) ندى محمود مصطفى الشيب. فن السيرة الذاتية في الادب الفلسطيني بين 1992-2002، ص 163.

(52) هه‌مان ژي‌ده‌ر و لا‌پهر. (53) هه‌مان ژي‌ده‌ر و لا‌پهر.

*تقنيه طفل الانوب: (54) ممدوح فراج النابي، رواية السيرة الذاتية في مصر: دراسة في التأصيل و التشكيل، ص 248.

(55) هه‌مان ژي‌ده‌ر، ص 253-256. (56) كليزار انور. الصندوق الاسود، رواية، المؤسسة العربية للدراسات والنشر، بيروت، 2010، ل 156.

(57) هه‌مان ژي‌ده‌ر، ل 155-156. (58) هه‌مان ژي‌ده‌ر، ل 5.

(59) هه‌مان ژي‌ده‌ر، ل 11. (60) هه‌مان ژي‌ده‌ر، ل 12. (61) هه‌مان ژي‌ده‌ر، ل 13.

(62) هه‌مان ژي‌ده‌ر، ل 148. (63) هه‌مان ژي‌ده‌ر، ل 15. (64) هه‌مان ژي‌ده‌ر، ل 25.

(65) هه‌مان ژي‌ده‌ر، ل 32. (66) هه‌مان ژي‌ده‌ر، ل 103.

(67) هه‌مان ژي‌ده‌ر، ل 69. (68) هه‌مان ژي‌ده‌ر، ل 153.

(69) هه‌مان ژي‌ده‌ر، ل 154. (70) هه‌مان ژي‌ده‌ر، ل 63-64.

(71) هه‌مان ژي‌ده‌ر، ل 133. (72) هه‌مان ژي‌ده‌ر، ل 137.

ژي‌ده‌ر

ابراهيم نصر الدين عبد الجواد ديبكي. "التعاليق بين الرواية و السيرة الذاتية قصة عن الحب و الظلام لعاموس عوز نموذجا"، مجلة كلية الاداب، جامعة حلوان، ع (26)، (يوليو 2009)، ص 305-358.

الخلاصة

من المعروف ان الروايه من الاجناس الادبية المرنة و لها القدرة على احتواء فنون واجناس ادبية اخرى. السيرة احد الاجناس التي تم احتوائها من قبل الروايه، سواء كانت النتيجة رواية سيرة ذاتية او سيرة ذاتية روائية. على الرغم من انه الصندوق الاسود صنفت كرواية من قبل الكاتبة، لكن ما هو ظاهر للباحث ان مساحة الحقيقة فيها واسعة الى درجة يخلق الشك عنده حول جنسها الادبي. هذه الدراسة محاولة لاعطاء صورة واضحة للصندوق الاسود كجنس ادبي وايضا محاولة لتحديد خصائصها وجوانب الحقيقة والخيال فيها. ومن اجل هذا فان الاسئلة التي يتناولها هذه الورقة هي: ما هي مساحة كل من الحقيقة والخيال في هذا النص؟ ما هي جوانب الحقيقة فيها؟ لماذا صنف الكاتب هذا النص كرواية؟ هل الصندوق الاسود رواية و اذا لم تكن رواية فما هو جنسها الادبي؟ للاجابة على هذه الاسئلة، الدراسة اعتمدت على الاراء النقدية حول خصائص و مكونات كل من الرواية والسيرة الذاتية. كما انها اخذت مفهوم تداخل الاجناس بنظر الاعتبار. بعد التحليل والبحث حول اسئلة الدراسة، تم التوصل الى: الصندوق الاسود ليست نص روائي نقي وانما هجين، لان مساحة الحقيقة فيها واسعة، خاصة جانب من حياة الكاتبة ولكن تم طرحها في اطار الرواية. ايضا للجانب الفني و الخيالي وخاصة في مجال التكنيك واللغة مساحة واسعة. توصلت الدراسة الى انه من الافضل تصنيف الصندوق الاسود كرواية سيرة ذاتية.

THE TEXT “BLACK BOX” BETWEEN NOVEL AND AUTOBIOGRAPHY

NAFEESA ISMAIL HAJI

Dept. of Kurdish Language, College of Languages, University of Dhok, Kurdistan Region-Iraq

ABSTRACT

It is known that the novel is a flexible genre and it is enable to have other genres and arts. Biography is one of the genres that has crossed borders with the novel, whether the result is an autobiographical novel or a fictional autobiography. Although the “Black Box” has been classified as a novel by the author, what is apparent to the reader is that the area of truth in it is so wide that it creates suspicion for the reader about its genetic identity. This study is an attempt to identify the “Black Box” as a genre, as well as it set out its characteristics and aspects of truth and fiction. For this reason, the questions addressed in this paper are: What is the space for both truth and fiction in this text? What are the aspects of the truth in it? Why did the author classify this text as a novel? Is the black box a novel, and if not, what is its genetic identity. To answer these questions, the study relied on critical opinions about the characteristics and components of both the novel and the autobiography. It also took the concept of overlapping races into consideration. As a result of analyzing and examining the research questions, it appeared that the “Black Box” is a hybrid text. The area of truth in this text is wide, especially the writer's autobiography, which has been presented in the framework of the novel. In addition, the artistic and fiction aspect, especially in terms of technique and language, has a wide area. The study concluded that it is best to classify the black box as an autobiographical novel.

KEYWORDS: Black Box, Novel, Biography, Autobiographical novel, fictional autobiography.